

MAKTABGACHA VA BOSHLANG'ICH TA'LIMDA BOLALAR PSIXOLOGIYASINING O'RNI VA AHAMIYATI

Turg'unova Umida Komiljon qizi

*Namangan viloyati Uychi tumani Maktabgacha va maktab ta'limi bo'limiga qarashli
12-sonli Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori*

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada boshlang'ich ta'limda bolalar psixologiyasining o'rni va ahamiyati ko'rib chiqilgan. Boshlang'ich ta'lim davri bolalar shaxsiyatining shakllanishi, hissiy, ijtimoiy va kognitiv rivojlanishining muhim bosqichi hisoblanadi. Psixologiyaning ta'lim jarayoniga integratsiyasi o'quvchilarning o'rganish samaradorligini oshiradi, ularning shaxsiy ehtiyojlarini va qobiliyatlarini hisobga olishga imkon beradi. Maqolada bolalar psixologiyasining o'quvchilarni ta'limga jalb qilish, ularning emotsional va ijtimoiy qobiliyatlarini rivojlantirishdagi roli, shuningdek, o'qituvchilarning psixologik bilimlarga asoslangan yondashuvlari yoritilgan. Shuningdek, bolalar psixologiyasi o'quvchilarning o'z-o'zini anglash, hissiy holatini boshqarish va ijtimoiy munosabatlarni o'rnatishda qanday yordam berishi muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, bolalar psixologiyasi, shaxsiyat rivojlanishi, hissiy rivojlanish, ijtimoiy rivojlanish, kognitiv rivojlanish, individual yondashuv, ta'lim jarayoni, o'quv motivatsiyasi, o'qituvchi roli.

Boshlang'ich ta'lim - bu bolalar uchun muhim davr bo'lib, ularning intellektual, emotsional, ijtimoiy va psixologik rivojlanishining asoslari qo'yiladi. Ushbu davrda bolaning shaxsiyati shakllanadi, ijtimoiy muhitga moslashuvi kuchayadi, o'z-o'zini anglash va o'quv faoliyatiga qiziqish shakllanadi. Shuning uchun boshlang'ich ta'limda bolalar psixologiyasining o'rni va ahamiyati juda katta. Psixologiya, o'quv jarayonining barcha bosqichlarida, bolalar bilan samarali muloqot o'rnatish, ularning ehtiyojlarini tushunish va ta'limni shaxsiylashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Boshlang'ich ta'limda bolalar psixologiyasi o'qituvchilarga bolaning psixologik holatini, intellektual qobiliyatini, hissiy va ijtimoiy rivojlanishini to'g'ri baholash imkonini beradi. Bolalar psixologiyasini o'rganish, o'qituvchilarga har bir bolaga individual yondashuvni ishlab chiqish va o'quv jarayonini samarali tashkil etishda yordam beradi. Psixologiya bilimlari yordamida o'qituvchi bola uchun eng samarali o'rganish usullarini tanlaydi, uning psixologik xususiyatlarini hisobga olib, o'quv dasturini shaxsiylashtiradi. Bolalar psixologiyasining boshlang'ich ta'limdagi eng muhim ahamiyatlaridan biri – bu bolaning shaxsiyatini rivojlantirishdir. 6-10 yoshgacha bo'lgan bolalar o'zlarini anglash va boshqalar bilan o'zaro munosabatlarni o'rnatish jarayonini boshlaydilar. Bolalar psixologiyasi, bu davrdagi shaxsiyatning shakllanishi, o'z-o'zini anglash va boshqalar bilan munosabatlarni o'rnatish jarayonlarini tushunishga yordam beradi. O'qituvchi bola psixikasidagi bu o'zgarishlarni nazorat qilish orqali bolalarga o'zlarini anglashda yordam beradi.

Boshlang'ich ta'limda bolalar shaxsiyatining shakllanishi uchun muhim omillar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- **Hissiy rivojlanish:** Bolalar o'z hissiyotlarini anglashni, boshqarishni va ifodalashni o'rganadilar. Psixologiya bolalarning hissiy tajribalarini tushunish va ularni to'g'ri boshqarishda yordam beradi.
- **Kognitiv rivojlanish:** Bolalar aqlan rivojlanib, tushuncha va qobiliyatlarini kengaytiradilar. Psixologik bilimlar o'qituvchilarga bolalarning aqliy salohiyatini samarali rivojlantirishda ko'maklashadi.
- **Ijtimoiy rivojlanish:** Bolalar jamiyatda o'z o'rnini topishni, boshqa bolalar bilan o'zaro munosabatlarni o'rnatishni o'rganadilar. Psixologiya bolalarning ijtimoiy qobiliyatlarini rivojlantirishda o'qituvchilarga yordam beradi.

Boshlang'ich ta'lim davrida bolalar o'z emotsiyalarini boshqarishni o'rganadilar. Bu yoshi kichik bolalar uchun ko'p hollarda qiyin bo'lishi mumkin, chunki ular o'z hissiyotlarini to'g'ri ifodalash va boshqarish imkoniyatiga ega emaslar. Bolalar psixologiyasi bu jarayonda bolaga yordam berish, ularga o'z hissiyotlarini anglash va boshqalar bilan muvozanatli munosabatlarni o'rnatishning samarali usullarini o'rgatishda katta ahamiyatga ega.

Shuningdek, boshlang'ich ta'limda bolalar ijtimoiy muhitga moslashish jarayonini boshlaydilar. Ular guruhda o'qish, o'z fikrlarini ifodalash, boshqalar bilan ishlashni o'rganadilar. Bolalar psixologiyasi o'quvchilarning ijtimoiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi, ular o'rtasidagi o'zaro hurmat va hamkorlikni rivojlantirishga yordam beradi. Psixologik bilimlar bolalar o'rtasida ijtimoiy munosabatlarni muvozanatli va samarali tashkil etishga ko'maklashadi.

Bolalar psixologiyasi, boshlang'ich ta'limda bolalarning kognitiv rivojlanish jarayonini tushunishga yordam beradi. Bu davrda bolalar yangi bilimlarni o'rganish, o'zlarining fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga kirishadilar. Psixologiya, bolalarning o'rganish jarayonini qanday boshqarish, qanday o'quv metodlari va vositalaridan foydalanish kerakligini tushunishda yordam beradi. Shuningdek, bolalar psixologiyasi bolalarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish, ular uchun qiziqarli va samarali o'quv muhitini yaratish uchun zarurdir. Bolalar psixologiyasini tushunish, o'qituvchining o'quvchilar bilan samarali ishlashiga katta yordam beradi. O'qituvchi bolalarning psixologik holatini, ularning qiziqishlarini, ehtiyojlarini va qobiliyatlarini tushunib, shaxsiy yondashuvni qo'llashi zarur. Har bir bola o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'ladi, shuning uchun psixologik bilimlarga asoslangan o'qitish metodlari bolalarning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda samarali bo'ladi. Boshlang'ich ta'limda bolalar psixologiyasining o'рни va ahamiyati beqiyosdir. Bolalar psixologiyasini to'g'ri tushunish va undan samarali foydalanish, o'quvchilarni emotsional, ijtimoiy va kognitiv rivojlanishlarini qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, psixologiya o'qituvchilarga har bir bolaga individual yondashuvni amalga oshirish, ta'lim jarayonini shaxsiylashtirish, va o'quvchilarni o'zlarining salohiyatlarini to'liq amalga oshirishga undashda yordam beradi. Shunday qilib, boshlang'ich ta'limda bolalar psixologiyasining o'рни ta'limning samaradorligini oshirish, bolalarning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash va ularga

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

muvaqqiyatli kelajakni ta'minlash uchun juda katta ahamiyatga ega. Boshlang'ich ta'limda bolalar psixologiyasining o'рни va ahamiyati juda katta, chunki bu davrda bolalar nafaqat bilimlar, balki shaxsiyatining asoslarini ham shakllantiradilar. Psixologiya bolalar ta'limida individual yondashuvni amalga oshirish, o'quv jarayonini samarali tashkil etish va bolalarning hissiy, ijtimoiy hamda kognitiv rivojlanishlarini qo'llab-quvvatlashda muhim vosita hisoblanadi. O'quvchilarning psixologik holatini tushunish, ularning ehtiyojlarini aniqlash va ularni rag'batlantirish orqali o'qituvchi bolalarning muvaqqiyatli o'rganishlariga yordam beradi. Psixologiya bolalarning o'zini anglashini, hissiy qobiliyatlarini boshqarishini, ijtimoiy munosabatlarni o'rnatishini va o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda beqiyos ahamiyatga ega. Shu bilan birga, boshlang'ich ta'limda bolalar psixologiyasini tushunish, o'qituvchilarga o'quvchilar bilan samarali muloqot qilish imkoniyatini yaratadi, ularning individual xususiyatlarini hisobga olishga yordam beradi. Bu esa, o'z navbatida, o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi muvaqqiyatini va ijtimoiy hayotga tayyorligini oshiradi. Shunday qilib, bolalar psixologiyasini chuqur o'rganish va undan samarali foydalanish, nafaqat ta'limning sifatini yaxshilash, balki har bir bolaning salohiyatini to'liq ochish va ularga muvaqqiyatli kelajakni ta'minlash uchun zarurdir.

